

ŠveHLAS

občasník Společnosti Antonína Švehly, číslo 2/2006 (říjen), zdarma

Editoriál

Milí přátelé,
dostává se Vám do rukou již druhé číslo našeho občasníku, který je určen nejen členům Společnosti Antonína Švehly, ale všem občanům, kteří se zajímají o naši společnou historickou a státní minulost. Základem pro dnešní demokratickou státnost je jistě pro nás všechny období První republiky Československé a jejího tvůrce prezidenta Tomáše G. Masaryka či jeho druhů v úsilí o znovuoobnovení přerušené české státnosti, mj. i Antonína Švehly, neúnavného a upřímného politika a státníka s duší vznešeného patriota, který po celý svůj život zůstal hrdým občanem ČSR a obyvatelem Hostivaře.

Obsahem tohoto čísla je rozhovor s historikem a pracovníkem Hlávkovy nadace prof. PhDr. Janem Kuklíkem, CSc. a podrobný článek našeho člena pana Ing. Buriance.

Pavel Černý, předseda SAŠ

SPOLEČNOST ANTONÍNA ŠVEHLY

Naše společnost (SAŠ) vznikla v květnu roku 2003 jako občanské sdružení, které usiluje o popularizaci prvorepublikového politika za „agrárníky“ Antonína Švehly. Protože tento výjimečný politik prožil celý svůj život v Hostivaři, probíhá většina aktivit našeho sdružení právě zde. Tradicí se již stala „Švehlova cesta“ konaná vždy na jaře k připomenutí Švehlova narození. U památníku Antonína Švehly se ovšem scházíme i u příležitosti dalších významných výročí a státních svátků. Snažíme se také pořádat přednášky, a to nejen pro členy našeho sdružení – minulý rok se nám podařilo zorganizovat přednášku také pro členy Klubu důchodců Praha 15. Nejnovějším počinem je pak tento občasník. V neposlední řadě stojí za připomínku, že veškeré informace o naší organizaci lze najít na internetové adrese www.sas.czechian.net, přičemž i tato webová prezentace prodělala v uplynulém roce modernizaci, aby co nejlépe sloužila příznivcům Antonína Švehly a našeho sdružení. Někdo by mohl snad namítnout, že aktivit by mohlo být více. A měl by pravdu, ale pokud se nám něco skutečně nedaří, pak je to hledání sponzorů. Proto tímto apelujeme na potenciální dárce – uvítáme i drobné finanční příspěvky, za které můžeme umístit reklamu na naší webovou prezentaci i v průběhu našich akcí.

Miroslava Pašková, místopředsedkyně SAŠ

Dovolujeme si pozvat všechny příznivce SAŠ na chystanou prosincovou výstavu o Antonínu Švehlovi na radnici MČ Praha 15.

Téma výstavy bude Antonín Švehla, jeho politika a odkaz. Výstava bude probíhat v období prosinec-leden v prostorách radnice Prahy 15. Bude obsahovat zajímavé dokumentační písemné a obrazové materiály. V tuto chvíli jednáme s Národním muzeem o zapůjčení předmětů ze Švehlovy pozůstalosti. Jedná se o Švehlovy osobní předměty nesmírné historické a kulturní hodnoty.

Přesné informace budou v blízké době na webu www.sas.czechian.net

ROZHOVOR S PROFESOREM JANEM KUKLÍKEM

Jan Kuklík je známým českým historikem a zároveň ředitelem Ústavu bohemistických studií FF UK v Praze. Působí též v Hlávkově nadaci. V historickém bádání se soustřeďuje na první polovinu 20. století a speciálně na období tzv. Druhé republiky a Protektorátu Čechy a Morava. Jeho poslední práce spolu s kolegou Janem Gebhartem pojednávala právě o II. republice a nejnověji se spolupodílel na vydání I. a II. svazku 15. dílu „Velkých dějin Zemí koruny české 1938–1945“.

Co si myslíte o osobnosti Antonína Švehly?

Kdybychom si položili otázku, kdo byli opravdovými tvůrci československé demokracie, pak tam vedle jména Masaryka zazní jméno Antonína Švehly a to je možná také důvod, proč k sobě tyto dvě profilující osobnosti filosoficky, politicky a snad i odlišnou lidskou praktickou zkušeností cítili k sobě vzájemný respekt, ba obdiv.

V čem spočívá hlavní význam Švehly pro dnešek?

Hlavní význam spatřuji v organickém a vzácném spojení role politika a státníka. Švehla jako politik dokázal vyjádřit zájmy své strany a jejího voličstva tak, že jeho strana kromě prvních poválečných voleb ve všech ostatních parlamentních volbách zvítězila. Zároveň vždy ale dokázal podřídít úzký stranický zájem zájmu státu a podoby čl. demokracie. A to tak harmonické symbióze, že to mezi politickými osobnostmi První republiky nemělo obdoby. Jediný Švehlův problém bych viděl v tom, že jeho následovníci si už podobně dominující roli v demokratickém politickém spektru nevydobyli.

V čem je inspirující Švehlův politický odkaz?

V roli mistrného tvůrce koaličního způsobu vlády, který zajistí realizaci rozhodujících prioritních stranických, ale i celonárodních státních zájmů. Jeho schopnost nalézat kompromis nezastiňovala jasnou politickou vůli.

Co by Společnost Antonína Švehly měla v budoucnu uskutečnit?

Jedním z inspirujících zdrojů současné podoby naší demokracie jistě může být i pohled do zpětného zrcátka. Takový pohled nenabídne hotový recept na řešení aktuálních problémů, ale inspirovat hledání „umění možného“ nabídnout může.

Co byste Vy popřál naší Společnosti?

Členům SAŠ bych popřál, aby se brzy dožili situace, kdy bude českou demokracií spoluformovat a spoluvytvářet osobnost srovnatelná se Švehlovým formátem.

A to je přání, které není určeno jenom jim.

Děkuji za rozhovor.

ANTONÍN ŠVEHLA; *Ing. Jaroslav Burianec*

Byl český agrární politik a významný československý státník. Od mládí pracoval v politických hnutích českých zemědělců. Byl spoluzakladatelem agrární strany. Od roku 1909 až do své smrti byl jejím předsedou. Prosazoval a podporoval vznik svépomocného zemědělského družstevnictví. Od roku 1908 byl členem českého zemského sněmu v říšské radě.

V době první světové války byl vedoucím politikem domácí politické scény. V listopadu 1916 měl rozhodující vliv na vytvoření Českého svazu a Národního výboru. 13.7.1918 bylo jmenováno na základě jeho návrhu čtyřčlenné předsednictvo Národního výboru. 28.10.1918 řídil převzetí moci v zemi jménem nového státu.

V letech 1918-1920 byl ministrem vnitra. Zasloužil se o vybudování státní správy. Jako jednatel výboru ústavní komise si získal velké zásluhy na koncepci Ústavní listiny.

Ústavní listina Československé republiky Všeobecné ustanovení.

§ 1

1/ Lid je jediný zdroj veškeré státní moci v republice Československé.

2/Ústavní listina určuje, kterými orgány svrchovaný lid si dává zákony, uvádí je ve skutek a nalézá právo. Ona také vytyčuje meze, jichž tyto orgány nesmějí překročit, aby se nedotkly ústavně zaručených svobod občanských.

To je přesná definice demokracie. Svou dokonalostí naznačuje, že autorem je Antonín Švehla.

President Masaryk, když za jeho nemoci hodnotil jeho dílo, řekl Karlu Čapkovi: „Je to velký státník. Neváhám říct, že je jedním z největších v Evropě.“

Ferdinand Peroutka o něm napsal: „Jako má Masaryk vliv na Švehlu, má Švehla vliv na Masaryka. Možno říct, že je to nejpronikavější vliv, pod nímž se president ocitnul. Masaryk po většinu života byl teoretikem. Stává se někdy teoretikům, že podlehnou kouzlu mužů praxe. Švehla někdy uměl být i zlý, když někdo porušoval úctu k presidentovi. Tento muž s budovatelskými instinkty považoval potřebu autorit za jednu z hlavních potřeb mladého národa, který nemá dostatek vlastních tradic. Masarykovu autoritu v lidu považoval za politické bohatství, kterým není dovoleno otřást.“

Prof. Václav Černý: „Republice se od samého začátku, kromě jejího zakladatele a hlavního ředitele jejich osudů, dostalo politika, který právě tento úkol rozřešil. Pouhý praktik, ba konkrétní praktikista, ale tak moudře rozvážlivý, tak vlastenecky zanícený, tak mravně kladný, že se v něm pověstný český selský zdravý rozum dotkl, možno-li tak bez protimluvu říci, mezi politického génia. Rozhodně jedná z nejschopnějších politických hlav, jež jsme v 20.století měli. Středočeský velký sedlák z Hostivaře, vůdce naší agrární strany. Odchovanec národních politických tradic, vyznavač Palackého, v mládí zasažený myšlenkami selského progresivního národnictví Alfonse Šťastného. Přesvědčený stoupenec a ctitel Masarykův, jeho spolupracovník a vysoce jím ceněný. Mluvím o Antonínu Švehlovi.“ /Prof. Václav Černý byl jedním z hlavních organizátorů Charty 77. Zemřel v roce 1987. Do historie se současným chartistům nehodí./

K vytrvalým Švehlovým kritikům patřil pozdější ministr Dr. Jaroslav Stránský. Když se v exilu ve svém článku zamýšlel nad dílem Antonína Švehly, napsal: „Obdivovaná československá demokracie byla ve velké míře Švehlovou zásluhou.“

Největším kritikem pravicových stran byl sociální demokrat, ministr Rudolf Bechyně. Necelý rok před Švehlovou smrtí napsal: „Nikdy jsem nezapomněl té doby, kdy jste stál na můstku jako dobrý kormidelník a nikdy už nezapomenu. Mnoho iluzí se již od té doby rozplynulo. Rád bych si navždy zachoval vědomí, že naše přátelství nebylo iluzí.“

Největší přátelství vzniklo mezi rodinou presidenta Masaryka a rodinou Antonína Švehly. Přetrvalo v hluboké vzájemné úctě až do smrti T. G. Masaryka a paní Švehlové.

Jan Masaryk, který se pro mnohé z nás stal legendou ve svém dopisu Antonínu Švehlovi dne 22.zář 1924 napsal:

„Pane ministerský předsedo.

Odpusťte, že píši-ale jsem z dosahu Vaší pěsti, tak jsem si troufnul. A sice chci Vám říct tohle: Děláte sociální pojištění – věc nesmírně ohromou. Je to práce Vaše – Vy jste vedl ty různé brumdíbarky k tomu, aby se věc dělala a dodělala. Čtu z Prahy poslední došlé noviny všech stran a straniček a ani v jedněch nestojí, že sociální pojištění Švehlovo je nesmírná věc. Víím, že se na slávu vykašlete – ale není to správné neříct lidu o co jde. Spolknou sociální pojištění, jako by to bylo cukrle za dva grejcarey a půjdou dál k dennímu pořádku. Je povinností Vaší /odpusťte, že jsem drzý/ lidu říct, když dostávají takovou vymoženost. Vy, otec a Beneš si můžete troufnout mlčet, ale co budeme dělat po Vás, když náš vždy nespokojený národ si zvykne všeho co dostane považovat za samo sebou se rozumějící.

Vím, že si pomyslíte, že jsem vrták, ale věřte mi moc a moc jsem o tom přemýšlel, že tu a tam je povinností státníkovou říct: Tak abychom se nepletli, tohle sociální pojištění jsem dělal já.

Vám vždy oddaný Jan Masaryk“

Po překonání nepokojů se strany Němců, Maďarů a Poláků bylo na počátku 20. let hlavním úkolem udržet klid a pořádek a zabránit levicovým silám vyvolávat rozbroje. Švehla ve funkci ministra vnitra volil účinnou taktiku, nevyvolávat konflikty. Vyhýbal se použití síly, odmítal vyslat do rozbouřených ulic vojsko a četnictvo bez souhlasu vlády, protože v ní byli i levicoví sociální demokraté. Když vláda souhlasila, dal vojákům doprovod z řad dělnických důvěrníků z odborů. Tím zabránil hrozící občanské válce. Vystupoval proti šmelinářům, proti revolucionářům a křiklounům, kteří podle vzoru bolševické revoluce v Rusku usilovali také o komunistický převrat v naší republice. Pozemkovou reformou, kterou prosadil v dané legislativní podobě, zasadil komunismu nejtěžší ránu. Pozemková reforma oddálila Československo východním poměrům a byla jednou z těch sil, které naši republiku přiblížily západu.

V roce 1922 se stal Antonín Švehla ministerským předsedou a byl jím s krátkou přestávkou až do roku 1929, kdy podal demisi ze zdravotních důvodů. Za tuto dobu vykonal obrovské dílo. Podporoval stavovské zájmy zemědělců hájené Republikánskou stranou zemědělského a malorolnického lidu. Prosadil uzákonění celní ochrany pro zemědělské výrobky. Zapojil aktivisty německé menšiny v českém pohraničí do parlamentu a vlády. Tím oslabil německé nacionalistické hnutí. Pozemkovou reformou a zákonem o sociálním pojištění, které bylo jedním z nejdokonalejších na světě, oslabil sílu mezinárodního dělnického hnutí, které ztratilo v Československu půdu pod nohama. Byly to úspěchy, které ovlivnily další politický vývoj a vzrůst důvěry v pravicové politické hnutí. Ferdinand Peroutka ve svých studiích v exilu došel k názoru, že ničí jméno nepatří tak vedle jména Masarykova, jako jméno Antonín Švehla. Československá republika byla dílem jich dvou. Venkov Švehlu miloval. Říkali mu: „Nekorunovaný král“. On sám o sobě napsal: „Snažil jsem se, abych dal lidu vše, co v mých silách bylo a dostalo se mi za to daru nejcennějšího, jaký jedinci lid může dát – absolutní důvěry.“